

Jakelussa mainituille

OKM; korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa valmisteleavan ohjausryhmän ja tiedepaneelin asettaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa ohjausryhmän ja tiedepaneelin valmistelemaan hallitusohjelman mukaista korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa.

Tausta

Pääministeri Marinin hallitusohjelman strategisen kokonaisuuden *Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi* –tavoitteena on, että koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti: *”Tehdään korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma, jossa käydään läpi korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä eri vähemmistöryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen mahdolliset esteet sekä ryhdytään selvityksen pohjalta tarvittaviin toimiin. Kirjataan selkeät ja mitattavat tavoitteet aliedustettujen ryhmien koulutukseen pääsyyn ja läpäisyn edistämiseksi.”*

Yksi koulutuspolitiikan keskeisistä tavoitteista on mahdollisuuksien tasa-arvo. Tavallisimmin tasa-arvon toteutumisesta korkeakoulutuksessa arvioidaan taustan yhteydellä koulutukseen valikoitumiseen ja siellä menestymiseen. Jos perheen tuloilla tai vanhempien koulutuksella, tai henkilön sukupuolella, äidinkielellä, asuinpaikalla, vähemmistöön kuulumisella tai etnisellä ryhmällä on merkittävä yhteys esimerkiksi korkeakoulutukseen hakeutumiseen ja pääsyyn, henkilön kyvyistä riippumatta, tasa-arvo toteutuu huonosti. Sukupuoli, vanhempien koulutustausta, ammatti ja tulotaso näyttävät määrittävän nuoren koulutuspolkua Suomessa. Koulutusvalinnat ovat sukupuolittuneita ja koulutustausta periytyy. Lisäksi korkeakouluissa ovat aliedustettuina muun muassa maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset sekä vammaiset ja toimintarajoitteiset opiskelijat.

Koulutuksella on vahva yhteys moniin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin, kuten tuloihin ja terveyteen. Siksi korkeakoulutuksen tasa-arvoisuus on merkittävä tekijä laajemmin yhteiskunnallisen tasa-arvon kannalta, tarkastellaan sitten esimerkiksi sukupuolta, etnistä tai sosioekonomista taustaa. Koulutukseen valikoituminen kykyjen ja taipumusten mukaan - taustan sijaan - edistää koko osaamis potentiaalin käyttöön saamista ja on siten myös työ- ja elinkeinoelämän menestyksen kannalta merkityksellistä.

Tällä hetkellä yhteiset tavoitteet ja erityistoimenpiteet aliedustettujen ryhmien korkeakoulutukseen osallistumisen tukemiseksi puuttuvat.

Saavutettavuussuunnitelman kanssa samaan aikaan valmistellaan koulutuspoliittinen selonteko, jolla valmistellaan linjauksia, joilla varmistetaan että:

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo@minedu.fi

- koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy
- lapset ja nuoret voivat hyvin
- koulutus rakentaa yhteiskunnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
- Suomi on kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida

Tarkastelu kohdistuu koko koulutusjärjestelmän ja tutkimuksen kehittämiseen. Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma tarkastelee syvemmin korkeakoulutuksen tasa-arvon ja saavutettavuuden edistämisen toimia.

Tehtävät

Saavutettavuussuunnitelmaa valmistelemaan nimetään selvityshenkilö, jonka työtä ohjausryhmä ohjaa, tukena tiedepaneeli.

Selvityshenkilön tehtävänä on

- 1) kuvata korkeakoulutuksen tasa-arvon tämän hetkinen tilanne, mukaan lukien aliedustettujen ryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen ja koulutuksen läpäisyn mahdolliset esteet sekä hyviksi havaitut käytännöt ja onnistumiset
- 2) valmistella tilannekuvan pohjalta ehdotus saavutettavuuden edistämisen tavoitteiksi ja toimenpiteiden suuntaviivoiksi
- 3) tehdä suosituksia koulutuspoliittisen selonteon tarpeisiin
- 4) tukea korkeakouluja omassa saavutettavuussuunnitelmatyössä.

Suunnitelmassa tulee tarkastella saavutettavuutta sosioekonomisen aseman, alueiden, sukupuolen, maahanmuuttajataustan, etnisten ryhmien, kieliryhmien ja toimintarajoitteisten kannalta. Tarkastelu tulee kohdistaa koulutuspolun eri vaiheisiin korkeakoulutukseen hakeutumisesta työelämään siirtymiseen.

Tarkoituksena on, että laadittujen suuntaviivojen pohjalta korkeakoulut valmistelisivat omat saavutettavuussuunnitelmansa esimerkiksi osaksi lakisääteisiä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmiaan. Lisäksi suunnitelman ehdotuksia voidaan hyödyntää muussa poliittisessa valmistelussa.

Valmistelussa on otettava huomioon myös jatkuvan oppimisen uudistus ja koulutuspoliittinen selonteko.

Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata selvityksen tekoa ja selvityshenkilön työtä. Ohjausryhmän ja selvityshenkilön tukena toimii tiedepaneeli.

Suunnitelmatyössä hyödynnetään laajasti sidosryhmien asiantuntemusta. Sidosryhmiltä pyydetään esityksiä työhön osallistuvista asiantuntijoista, joiden näkemyksiä kerätään säännöllisesti valmistelun aikana.

Ohjausryhmä

Professori Laura Kolbe, puheenjohtaja

Hyvinvointiasiantuntija Hannele Kirveskoski, Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry

Tutkimuspäällikkö Shadia Rask, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

FT, dosentti Pentti Rauhala

Toiminnanjohtaja Ilona Salonen, SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf (varajäsen: juridinen avustaja Elias Vartio)

Rehtori/toimitusjohtaja Matti Sarén, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Eritysisavustaja Markus Ylimaa, opetus- ja kulttuuriministeriö (varajäsen: valtiosihteeri Tuomo Puumala, opetus- ja kulttuuriministeriö)

Ohjausryhmän sihteereinä toimivat opetusneuvos Ilmari Hyvönen ja opetusneuvos Katri Tervaspalo Opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Tiedepaneeli

Historiantutkija Sari Aalto, Itä-Suomen yliopisto

Johtaja, sosiologian professori Jani Erola, Tutkimuksen lippulaiva INVEST/ Turun yliopisto

Kollegiumtutkija, kasvatussosiologian dosentti, Mira Kalalahti, Turun yliopisto / Helsingin yliopisto

Väitöskirjatutkija Niina Kotavaara, Oulun yliopisto

Dosentti, yliopistonlehtori Mari Käyhkö, Itä-Suomen yliopisto

Johtaja, Jari Laukia, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu

Yliaktuaari Juhani Saari, Tilastokeskus

Tutkimusprofessori Taina Saarinen, Jyväskylän yliopisto

Johtava tutkija, apulaisprofessori Matti Sarvimäki Valtion taloudellinen tutkimuskeskus / Aalto-yliopisto

Tutkimuskoordinaattori Tuomo Suhonen, Palkansaajien tutkimuslaitos

Toimikausi

Ohjausryhmän ja tiedepaneelin toimikausi on 1.8.2020 – 31.7.2021.

Kustannukset ja rahoitus

Ryhmien työskentelystä aiheutuvat kustannukset korvataan opetus- ja kulttuuriministeriön TA-tililtä: 29.40.20.1.1.

Tiede- ja kulttuuriministeri

Hanna Kosonen

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi